

POSIO [170] KOTIPURONSUO 1

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Petro Pesonen 1995

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. PERUSTIEDOT KOHTEESTA	2
3. TUTKIMUSHISTORIA, ASUINPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	3
4. TUTKIMUSTAPA JA TULOKSET	4
5. YHTEENVETO	6

LIITTEET:

- Peruskarttaote 1:20000	7
- Yleiskartta 1:500	8

1. JOHDANTO

V. 1995 Posiolla kaivettiin kahdella kivi- ja tai varhaismetallikautisella asuinpaikalla. Kohteina olivat Posio [39] Kuorikkikangas E ja Posio [170] Kotipuronsuo 1. Kaivaukset rahoitti valtion velvoitetyöllistämishjelma. Kohteiden valintaan vaikuttivat mm. seuraavat seikat: 1) Kohteen [39] asumuspainanteet, 2) Kohteen [170] keramiikkalöydöt, 3) Keskeinen sijainti Akanlahden muinaisjäännöskeskittymässä. Kohteita ei uhkaa rakentaminen tms. toiminta lukuunottamatta vähäisessä käytössä olevia hiekkakuoppia kohteen [39] alueella.

Kotipuronsuon asuinpaikkaa tutkittiin koekuopituksin 23.8.1995 FM Petro Pesosen johdolla. Piirtäjänä oli FM Sirpa Leskinen ja tutkimusavustajana fil.yo Risto Kesseli. Kaivajina toimivat seuraavat posiolaiset: Matti Heikkinen, Seppo Hirvonen, Annikki Huovinen, Teuvo Huovinen, Raimo Karasti, Anna-Liisa Karjalainen, Antti Lohisalo, Tapani Mourujärvi, Veli-Pekka Pulkkinen, Olavi Sarajärvi, Osmo Säkkinen ja Jukka Tuomivaara.

Kaivauksen tavoitteena oli selvittää asuinpaikan laajuutta ja ajoitusta koekaivauksin. Koekuoppia kaivettiin vajaan puolen päivän aikana 19 kpl. Kooltaan kuopat olivat 50 x 50 cm, joten kaivausalaaksi kertyi 4,75 m².

Helsingissä 28.12.1995

Petro Pesonen, FM

2. PERUSTIEDOT KOHTEESTA

Posio [170] Akanlahti Kotipuronsuo 1
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1995

Kunta: Posio

Kylä: Akanlahti

Tila ja maanomistaja: Niemitalo 9:7, om. Ritva Kyllikki Poropudas, Lohirannantie 189, 97940
Lohiranta

Peruskartta: 4522 05 LOHIRANTA (1984)

Asuinpaikan koordinaatit:

- eteläpää: $x= 7326\ 40$, $y= 4432\ 03$

- pohjoispää: $x= 7326\ 52$, $y= 4432\ 14$

$z= 245-249$ mmpy

Tutkimukset ja löydöt:

- Hannu Kotivuori, inventointi 1994, löytöjä ei luetteloitu 28.12.1995 mennessä

- Petro Pesonen, kaivaus ja koekaivaus 1995, KM 28918: 1-11, diar. 13.10.1995

3. TUTKIMUSHISTORIA, ASUINPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Posion Kotipuronsuon asuinpaikka sijaitsee Posion kirkosta n. 15 km kaakkoon, Yli-Kitkan Kuorikkiselän Akanlahden ja Vällilahden rannalla. Alue on hiekkapohjaista mäntykangasta. Paikka löytyi v. 1994 Lapin maakuntamuseon arkeologin Hannu Kotivuoren inventoidessa Posion kuntaa. Seuraavassa otteessa hänen kertomuksestaan käyvät ilmi asuinpaikan tutkimushistoria ja topografia: " (kohde sijaitsee) Kotipuronsuon reunassa olevan kankaan notkelmassa. Porojen talloman polun pinnassa erottui vähäinen löydöslaikku, jossa oli Posion ensimmäisten Sär 1 -keramiikan sirujen löytökohta. Lisäksi siinä oli palaneita kiviä, kvartssia, liusketta ja valkoinen retusoitu piisäle. Lähelle oli tuotu suoraan kankaalle kumottuja maatalouden jätteitä. Kohde on kuitenkin yhä neitseellinen tutkimusta ajatellen."

Kankaan kasvillisuus on lähes pelkästään mäntyä, suon rannassa jonkin verran pusikkoista lehtipuuta. Asuinpaikan etelä- ja itäpuolella sijaitseva Kotipuronsuo on kuivahko ja sillä kasvaa mäntyä. Kitkajärviä on 1800-luvulla laskettu n. kaksi metriä, jonka lisäksi vesistö lienee laskenut jonkin verran luonnostaan. Tähän viittaa myös Kotipuronsuon asuinpaikan sijainti nykyisen suon vieressä; asuinpaikan ranta on lähes 4 metriä Yli-Kitkan nykyistä rantaa ylempänä.

4. TUTKIMUSTAPA JA TULOKSET

Asuinpaikka kartoitettiin takymetrin avulla; se on samassa koordinaatistossa Kuorikkikankaan asuinpaikan kanssa, jossa x kasvaa pohjoiseen ja y itään (neulapohjoinen). Takymetrin avulla tehtiin myös koekuoppien paalutus. Myös irtolöytöjen paikkoja mitattiin takymetrin avulla; näistä tosin vain yhdestä kohdasta löytöjä otettiin talteen (irtolöytökohta A = KM 28918: 11).

Asuinpaikalla käytettiin takymetrillä kolmea kiintopistettä, jotka myös jätettiin paikalleen tutkimuksen jälkeen:

- 111) $x= 503.868, y= 782.473, z= 251.077$
- 112) $x= 521.026, y= 765.194, z= 246.083$
- 113) $x= 502.789, y= 724.886, z= 246.521$

Siirrettäessä kiintopisteitä Kuorikkikankaan asuinpaikalta Kotipuronsuon asuinpaikalle, käytettiin tällä välillä kahta kiintopistettä, jotka myös jätettiin maastoon:

- 109) $x= 668.051, y= 852.765, z= 253.092$
- 110) $x= 674.948, y= 770.452, z= 250.852$

Asuinpaikalle jätettiin lisäksi seuraavat paalut, jotka ovat keltaiseksi maalattuja lyhyitä puukeppejä: 440/750, 450/750, 460/750, 470/750, 480/750, 450/760, 460/760, 470/760, 480/760 ja 490/760.

Koekuopat (19 kpl) kaivettiin lapioilla ja kaikki maa seulottiin 5 mm:n silmäkoon omaavilla seuloilla. Koekuoppia ei kaivettu lainkaan tasoittain, vain niiden seinämät dokumentoitiin sanallisesti. Löytöjä ei dokumentoitu tarkasti, vaan ne on otettu talteen yhtenä kontekstina. Koekuoppien seinämistä otettiin fosforinäyte, mutta näytteitä ei ole analysoitu.

Seuraavissa koekuopissa tehtiin havaintoja esihistoriallisesta toiminnasta:

- 430/740   palaneita kiviä ja likamaata, löytönä kvartsi-iskos
- 430/750   palaneita kiviä ja likamaata, löytönä kivilajiesineen katkelma, saviastian pala, kvartsi-iskoksia 13 kpl ja palanutta luuta 29 kpl
- 440/750   palaneita kiviä ja likamaata, löytönä saviastian paloja 3 kpl, kivilaji-iskos, kvartsi-iskoksia 14 kpl ja palanutta luuta 39 kpl

- 440/760 palaneita kiviä
 450/740 löytöinä kvartsi-iskoksia 3 kpl

Koekuoppahavaintojen ja irtolöytöjen perusteella asuinpaikan laajuudesta saadaan jotain hahmoteltua. Lähinnä intensiivisintä aluetta on aivan harjun eteläkärki, vaikka irtolöytöjen perusteella alue näyttääkin olevan laajempi. On mahdollista, että asuinpaikkaa on myös harjun päällisellä tasanteella; tähän viittaavat irtolöytökohta A sekä pohjoisempaa pellolle johtavan tien leikkauksessa havaitut kvartsi-iskokset.

Löytömateriaali ei juuri anna aihetta pohdiskeluun. Aiemmin löytyneen Sär 1 keramiikan ja piiesineen perusteella asuinpaikka kuitenkin lienee kokonaisuudessaan ajoitettavissa Sär 1 keramiikan piiriin. Nyt löytyneet saviastian murut eivät ole ajoittavia; löytynyt kivilajiesineen katkelma (KM 28918: 3) lienee peräisin liuskekärjestä tai veitsestä ja sopinee siten ajoitukseen. Seuraavassa on löytölista koekaivaus- ja irtolöydöistä:

	kpl	g.
Saviastian paloja	4	0.5
Kivilajiesineen katkelma	1	29.4
Kivilaji-iskos	1	0.2
Kvartsi-iskoksia	36	162.8
Palanutta luuta	68	4.5
Yhteensä	110	197.4

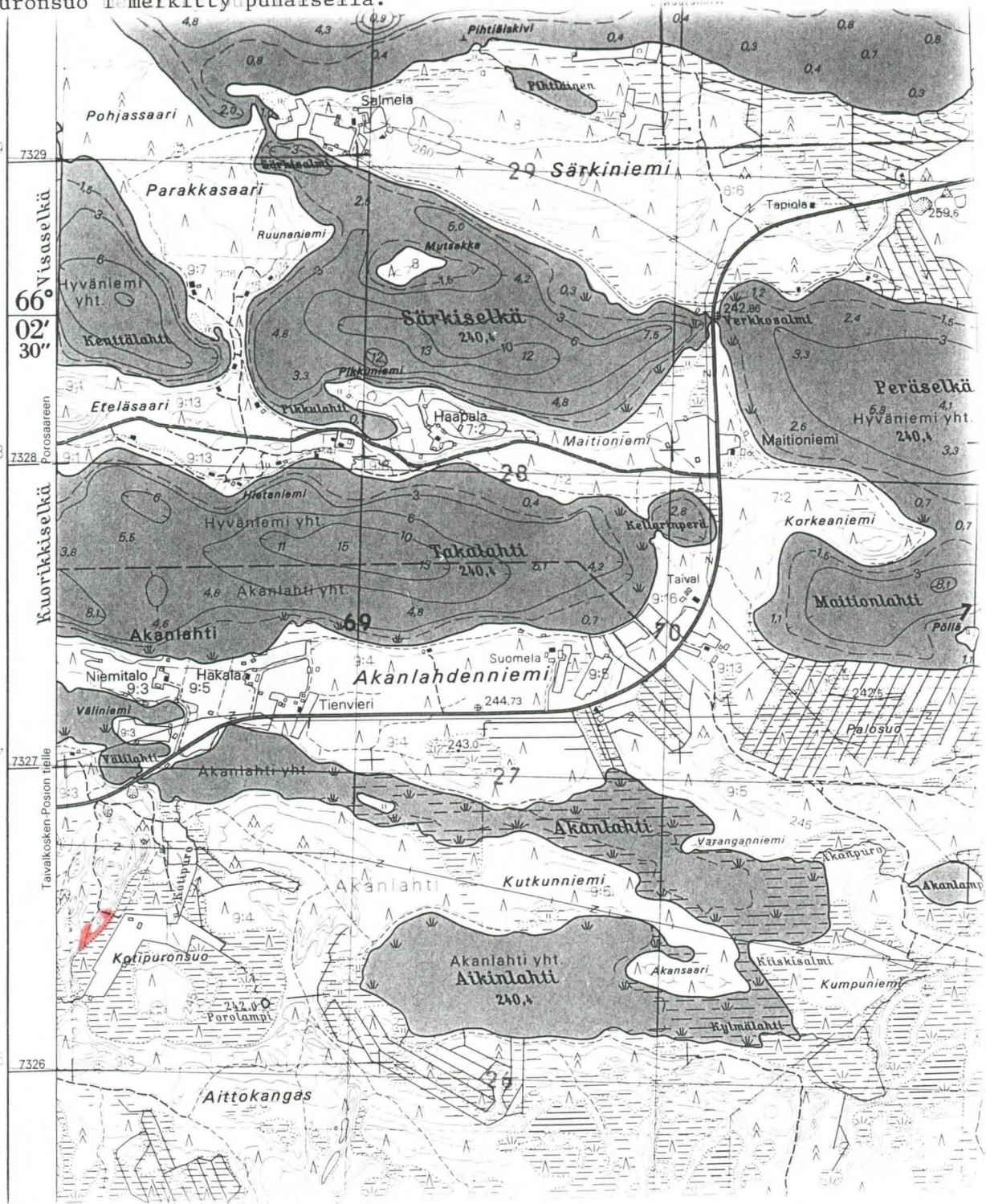
Tutkimuksen jälkeen koekuopat peitettiin ja pyrittiin maisemoimaan mahdollisimman hyvin. Myös ympäristöä siistittiin samalla hieman.

5. YHTEENVETO

Kotipuronsuon asuinpaikkaa tutkittiin koekuopituksin yhden päivän ajan elokuussa 1995. Koekuoppia kaivettiin 19 kpl, joten koekaivauksen neliömääräksi jäi 4,75 m². Aiempien havaintojen, irtolöytöjen ja koekuoppahavaintojen perusteella asuinpaikan intensiivisin osa näyttäisi olevan harjun eteläkärjen tuntumassa. Asuinpaikka on kuitenkin laajempi. Ajoitukseltaan asuinpaikka kuulune kokonaisuudessaan Sär 1 keramiikan piiriin.

Ote peruskartasta 4522 05 LOHIRANTA (1984). Asuinpaikka Posio (170) Kotipuronsuo merkitty punaisella.

4432

4433

4434

POSIO 170 KOTIPURONSUO 1
 Petro Pesonen 1995

Yleiskartta mk 1:500

 20 m

Piirt. Sirpa Leskinen

- koekuoppa
- ▲ pintalöytöpaikka
- ⊕ kp-maastoon jätetty paalu

